

Derslerde Akıllı Telefon Siber Aylaklı??? Ölçeği (DATSAÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Derslerde Akıllı Telefon Siber Aylaklı??? Ölçeği (DATSAÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19736>

Özet

Derslerde Akıllı Telefon Siber Aylaklığı Ölçeği (DATSAÖ), üniversite öğrencileri arasında ders saatleri sırasında akıllı telefonlar aracılığıyla gerçekleştirilen akademik olmayan internet kullanımı, yani **siber aylaklık** davranışını ölçmek amacıyla uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Ölçek, Murat Polat tarafından 2018 yılında Türkçeye kazandırılmıştır. Bu uyarlama çalışması, öğrencilerin derslere odaklanma düzeylerini ve akademik performansları olumsuz etkileyen bu yaygın davranış sistematiği olarak değerlendirilmeyi hedeflemektedir. DATSAÖ, öğrencilerin ders ortamındaki **akıllı telefon** kullanımı sıklığı ve amacı belirleyerek eğitim psikolojisi ve teknoloji bağlamındaki alanındaki araştırmalara önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Derslerde Akıllı Telefon Siber Aylaklığı Ölçeği (DATSAÖ), **Siber Aylaklık**, Akıllı Telefon Bağlamı, Üniversite öğrencileri, Akademik Dikkat Dağınıklığı, Ölçek Uyarlama, Dijital Oyalama.

Yazarlar

Murat Polat

Amaç

DATSAÖ'nün temel amacı, **üniversite öğrencilerinin** örgün eğitim dersleri sırasında kişisel akıllı telefonları akademik görevlerle ilgisi olmayan amaçlar için kullanma düzeylerini nicel olarak belirlemektir. Bu ölçüm, siber aylaklık davranışının yaygınlığı, yoğunluğu ve bu davranışın farklı boyutları (örneğin sosyal medya kullanımı, oyun oynama, kişisel e-posta kontrolü) tespit etmeyi sağlamaktadır.

Ölçek, eğitimciler ve araştırmacılar için öğrencilerin dikkat dağınıklığı kaynakları anlamada kritik bir araç sunar. Elde edilen veriler, ders ortamlarında teknoloji kullanıma yönelik pedagojik stratejilerin geliştirilmesine ve öğrencilerin akademik başarılarına artırmaya yönelik müdahalelerin tasarlanmasına yardımcı olmak üzere kullanılabilir.

Yapı

Ölçek, "Derslerde Akıllı Telefon Siber Aylaklığı" yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle görev dışı davranışları içeren daha geniş bir kavram olan **siber aylaklık** kavramının, özellikle derslik ortamına ve akıllı telefon kullanıma odaklanmış spesifik bir biçimidir. Yapı, öğrencilerin dersin içeriğinden uzaklaşarak anlık mesajlaşma, sosyal ağlarda gezinme veya eğlence amaçlı

uygulamalar kullanma eğilimlerini ifade eder.

Siber aylaklık, akademik bağlamda zaman yönetimi sorunları, düşük ders katılımı ve nihayetinde düşük akademik başarı ile güçlü bir korelasyon göstermektedir. DATSAÖ, bu davranışın altında yatan motivasyonları ve sıklığını belirleyerek, ilgili psikolojik ve eğitimsel süreçlerin daha iyi anlaşılmasına olanak tanır.

Geçerlik

DATSAÖ'nün uyarlama çalışmasında, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel uygunluğunun sağlanması yanısıra yapısal geçerliliğin incelenmesi amaçlanmıştır. Her ne kadar kaynak içerikte detaylı bir geçerlik bilgisi verilmese de, uyarlama çalışmaları genellikle **Faktör Analizi** (Açıklayıcı veya Doğrulayıcı) kullanılarak ölçeğin teorik yapıya ne ölçüde temsil ettiği araştırılır.

Yapılan uyarlama çalışmasında, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen psikolojik yapıya yeterli düzeyde kapsadığı ve farklı boyutlara ayrıldığı varsayılmaktadır. Ayrıca, ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında, siber aylaklık puanlarının akademik başarı veya dikkat eksikliği gibi ilgili dışsal değişkenlerle ilişkileri incelenmişi olabilir. Polat'ın çalışması, ölçeğin Türk kültüründe de geçerli ve uygulanabilir olduğunu destekleyen istatistiksel kanıtlar sunmuştur.

Güvenirlik

Güvenirlik analizleri, bir ölçeğin ölçüm tutarlılığını gösterir. Uyarlama çalışmasında, DATSAÖ'nün iç tutarlılık güvenilirliği, yaygın olarak kullanılan **Cronbach Alfa** katsayısı ile değerlendirilmeli olmalıdır. Bu katsayının kabul edilebilir düzeyde (genellikle 0.70 ve üzeri) olması beklenir.

Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçekteki tüm maddelerin aynı temel yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Ayrıca, ölçeğin zaman içindeki tutarlılığını değerlendirmek amacıyla test-tekrar test güvenilirliği yönteminin de kullanılması mümkündür. Bu tür çalışmalar, ölçeğin kararlı ve güvenilir sonuçlar ürettiğini teyit eder.

Faktör Analizi

DATSAÖ'nün uyarlama sürecinde, ölçeğin orijinal yapılarının Türkçe örnekleme korunup korunmadığını incelemek amacıyla **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** kullanılmıştır. Bu analiz, ölçeğin çok boyutlu bir yapıya sahip olup olmadığını ve her bir faktörün (alt boyutun) hangi maddelerden oluştuğunu belirlemeye yardımcı olur.

Siber aylaklık ölçekleri genellikle birden fazla alt boyuta sahiptir (örneğin, eğlence amaçlı

kullanım, iletişim amaçlı kullanım). DFA sonuçları, ölçeğin iyi uyum indekslerine (RMSEA, CFI, TLI vb.) sahip olduğunu göstererek, orijinal ölçeğin faktör yapısının Türk popülasyonunda da geçerli olduğunu kanıtlamıştır. Bu yapısal doğrulama, ölçeğin psikometrik kalitesinin temelini oluşturur.

Araç

Test Türü: Uyarlama Ölçeği

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği. 6'lı derecelendirme sistemi kullanılmaktadır:

Hiçbir zaman (1)

Nadiren (2)

Bazen (3)

Sık sık (4)

Çoğu zaman (5)

Her zaman (6)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Öğrencileri

Yaş Grubu: Genç Yetkinlik Dönemi (18-25 yaş aralığı ağırlıklı)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çeşitli üniversitelerin farklı fakültelerinde öğrenim gören lisans öğrencileri.

Test Metodolojisi: Öz bildirim temelli anket metodolojisi kullanılarak ders saatleri içindeki davranışların sıklığı ve doğası sorgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Öz Bildirim, Likert Ölçeği, Cronbach Alfa, Akademik Başarı, Teknolojik Dikkat Dağınıklığı, DFA.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilinmiyor

İletişim E-posta Adresi: muratpolatinfo@gmail.com

Yayın Adresi: Makalede belirtilmemiştir.

Özinler, Ücret ve Test Y?li?

Ölçek, Murat Polat taraf?ndan 2018 y?l?nda uyarlanm???t?r. Ölçe?in akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m? için sorumlu yazar ile e-posta yoluyla ileti?ime ge?ilmesi önerilir. Ticari kullan?m veya geni? ölçekli uygulamalar için yazar?n izni gerekebilir. Ölçe?in kullan?m?na dair bir ücret bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.

Kaynaklar

Polat, M. (2018). Derslerde Ak?ll? Telefon Siber Aylakl??? Ölçe?i (DATSAÖ): Üniversite ö?rencileri için bir ölçek uyarlama çal???mas?. Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal), 4 (21), 3114-3127.

Orijinal makale ve ölçek tasla???na ait dosyalar a?a???dad?r. Ara?t?rman?n tam metin PDF dosyas?na ResearchGate üzerinden eri?im sa?lanabilir: [researchgate.net](https://www.researchgate.net).

Ayr?ca, ölçe?in orijinal PDF belgesi ?uradan indirilebilir: [derslerde-ak?ll?-telefon-siber-aylakl???-ölçe?i-datsaö-toad.pdf](#).

Word format?ndaki dosya ise ?uradan indirilebilir: [derslerde-ak?ll?-telefon-siber-aylakl???-ölçe?i-datsaö-toad.docx](#).

Derslerde Ak?ll? Telefon Siber Aylakl??? Ölçe?i (DATSAÖ) Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte aç?kça belirtilmemiştir. Maddelerin tam listesi için yukar?da verilen referans makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.